

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ ТА ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Страховий ринок відіграє важливу роль у економіці держави та житті суспільства в цілому. У розвинутих країнах світу страхові компанії є не лише підприємницькими структурами, які пропонують страхові послуги, але й важливими інвестиційними інститутами. В Україні страхові компанії пропонують не тільки страховий захист майнових інтересів фізичних та юридичних осіб, але й є учасниками інвестиційного ринку країни. Їхня роль поки залишається недостатньо сильною, а інвестиційний потенціал страхових компаній є недостатньо потужним.

Аналізуючи вплив, який інвестиційна діяльність чинить на фінансові результати страхових організацій, багато економістів намагалися визначити її роль у страховому бізнесі й місце власне страхових операцій. У зв'язку з тим можна виокремити три основні позиції з цього питання:

1) основним завданням страхової організації є надання безпосередньо страхових послуг, тобто вирівнювання ризиків і покриття збитків, а інвестиційна діяльність відіграє другорядну роль;

2) надання страхових послуг та інвестиційна діяльність є рівнозначними складовими страхового бізнесу;

3) завданням страхових компаній є мобілізація нагромаджень для їхнього наступного інвестування для забезпечення майбутніх страхових виплат [2].

Об'єктивно притаманна страхуванню інвестиційна функція, а також наявність джерел інвестиційної діяльності у кожному потоці коштів, що проходять крізь страхову організацію, робить проведення інвестиційних операцій невід'ємною частиною страхового бізнесу.

Дохід від інвестицій у закордонних страхових компаніях становить у середньому від 20 до 30% сукупного доходу, що дає змогу розглядати інвестування як необхідну складову страхового бізнесу [5]. Водночас, цей показник для українських страхових компаній становить у середньому не більше 6% доходів, що свідчить про нерозвиненість цього виду операцій у національних страховиків.

На Заході, де високий рівень конкуренції та збитковості страхових операцій, саме питання прибуткового і належного розміщення вільних коштів є для керівництва будь-якої компанії дуже важливим. На думку 53% експертів, переважна більшість вітчизняних страховиків вважає за доцільне заробляти кошти безпосередньо на страхових операціях і задовольнятися низько дохідними інвестиційними інструментами, такими як депозити.

Державне регулювання є визначальною особливістю розвитку страхового ринку і в тій чи іншій формі присутнє у більшості країн. Державна інвестиційна політика – це комплекс правових, адміністративних та економічних заходів держави, спрямованих на поширення та активізацію інвестиційних процесів, в тому числі у страхуванні.

В основу державного регулювання інвестиційної діяльності було покладено такі принципи:

- послідовна децентралізація інвестиційного процесу;
- збільшення частки внутрішніх (власних) коштів суб'єктів господарювання у фінансові інвестиційні проекти;
- здійснення відповідними державними організаціями контролю за цільовим використанням централізованих інвестицій;
- удосконалення нормативної та правової бази;
- запровадження системи страхування інвестицій.

Вітчизняні та зарубіжні дослідники виділяють три моделі державного регулювання страхової діяльності: континентальну, ліберальну та змішану. Кожна країна розвиває свою унікальну систему, яка може поєднувати риси “чистих” моделей та власні особливості.

Аналіз зарубіжного досвіду свідчить, що рівень регламентації інвестиційної діяльності страхових компаній залежить від визначення її ролі з точки зору держави. Існує два підходи – американський та європейський. Згідно з першим, страхова діяльність може бути збитковою, але збитки повинні покриватись доходами від інвестиційної діяльності. Європейський підхід передбачає прибутковість страхових операцій без урахування фінансових результатів інвестування.

Законодавство більшості економічно розвинених країн не висуває обмежень до розміру активів, що приймаються на покриття страхових резервів зі страхування, але існують певні нормативи інвестиційних вкладень. Таким чином інвестиційні вкладення у державні цінні папери суб'єктів Федерації та муніципальні цінні папери у Німеччині не повинні перевищувати 30%, у Франції – 65%, у Великобританії – 2%, у США – 49%. Інвестиції у нерухомість повинні становити: у Німеччині – не більше 30%, у Франції – не більше 40%, у Великобританії – не більше 20%, у США – не більше 17%. Щодо позик, то уряди Німеччини, Франції, Великобританії та США встановлюють нормативи інвестиційних вкладів на рівні 10%, 50%, 2% та 4% відповідно [5].

Практика багатьох країн світу свідчить про ефективне державне регулювання інвестиційної діяльності страхових компаній, що дозволяє сформувати високорозвинений фінансовий ринок. Яскравим прикладом виступає досвід державного регулювання у Німеччині та Великобританії.

Німеччина є одним із світових лідерів у страхуванні, займаючи у 2013 році за обсягом страхових премій 6 місце у світі. Щорічний приріст страхових

платежів складає у Німеччині 10%. Згідно з вимогами німецького законодавства федеральний наглядовий орган може дозволити інші, ніж дозволено чинним законодавством, інвестиції або перевищення встановлених лімітів лише на обмежений термін. У структурі інвестиційного портфеля страхових компаній Німеччини найбільшу частку займають кредити та позики (45,5%), акції та інші цінні папери зі змінною прибутковістю (23%) [3].

Основними напрямками інвестицій страхових компаній Великобританії зі страхування життя є купівля цінних паперів, таких як державні облігації, облігації акціонерних товариств, акції, депозитні сертифікати, казначейські та комерційні векселі. У Великобританії частка вкладень у нерухомість складає більше 8% активів зі страхування життя, до 3-4% – з ризикових видів страхування. Сферою вкладення капіталу страхових організацій є цінні папери з фіксованим доходом, з яких більшу частину складають облігації. Облігаційні позики здійснюються як державою в особі центрального уряду і місцевих органів влади, так і приватним сектором.

Таким чином, ми бачимо, що більшість країн світу встановлює в процесі регулювання інвестиційної діяльності страхових компаній нормативи розміщення страхових резервів, визначає перелік активів, якими можуть бути вони представлені і встановлює певні принципи, серед яких основними є принципи прибутковості та надійності. Така практика характерна для багатьох країн, в тому числі й для України.

Слід зазначити, що основними проблемами для страховиків залишається недостатність ліквідних фінансових інструментів для проведення ефективної політики інвестування коштів у зв'язку з призначенням тимчасової адміністрації в банківських установах, у яких відкриті депозити страховиків, а також зростання ризику невиконання зобов'язань перестраховиками-резидентами [4, с. 23].

Аналіз тенденцій інвестиційних вкладень страхових компаній України засвідчив, що інвестиційна діяльність демонструє недостатню реалізованість інвестиційної функції страхування, яка проявляється у структурних особливостях і дохідності інвестицій. Це зумовлено внутрішніми чинниками, до яких належать недостатність ресурсної бази, висока рентабельність страхових операцій, та зовнішніми чинниками, такими як інфляція, нерозвиненість вітчизняного фінансового ринку, недосконалість системи державного регулювання інвестиційної діяльності страхових компаній.

Страхові компанії України ще не в повній мірі стали інституційними інвесторами, спроможними акумулювати заощадження населення та перетворювати їх в інвестиційні ресурси. Однак, враховуючи зарубіжний досвід, можна прогнозувати значний потенціал зростання українського страхового ринку у найближчій перспективі.

Література

1. Базилевич В.Д. Страхування: підручник / В.Д. Базилевич, О.Ф. Філонюк, К.С. Базилевич; за ред. В.Д. Базилевич. – К.: Знання, 2008. – 1019 с.
2. Василенко А.В. Інвестиційна стратегія страхових компаній: навч. посіб. / А.В. Василенко. – К.: Київський національний торговельно-економічний університет, 2013. – 199 с.
3. Пікус Р. Досвід інвестиційної діяльності зарубіжних страхових компаній / Р. Пікус, Д. Нестерова // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка. – 2014. – № 156. – С. 6-11.
4. Федоренко М.С. Інвестиційна діяльність страхових компаній в Україні / М.С. Федоренко // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – № 9. – С. 21-23.
5. World life and nonlife insurance in 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iii.org/publications/international-insurance-fact-book-2015/world-overview>.

Сиза І. М., ст. гр. ФСТзм-11
Спасів Н. Я., к.е.н., доцент

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ АВТОТРАНСПОРТУ В УКРАЇНІ

Реформування всієї системи економічних відносин, соціальні перетворення та трансформаційні зрушення, що сьогодні відбуваються в Україні, надають особливої ваги розв'язанню проблем страхового захисту суспільства, страхового відшкодування в транспортній системі, які спонукають до пошуку дієвих методів, механізмів регулювання на страховому ринку, ресурсів страховиків і страхувальників та їх ефективного використання під час реалізації страхових випадків.

Транспортне страхування (Transport Insurance) – це сукупність видів страхування від небезпек, що виникають на сухопутних, водних та повітряних шляхах сполучення у зв'язку з перевезенням пасажирів чи багажовантажу. Майновими об'єктами транспортного страхування є: автомобілі різних типів, залізничні потяги, повітряні та морські судна та вантажі, що ними перевозяться. Страхування транспортних засобів називають КАСКО, страхування вантажів - карго, а одночасне страхування транспортних засобів та вантажів, що ними перевозяться, – КАСКО-карго.

В сучасних умовах національний ринок страхування існує, в основному, за рахунок майнового страхування, зокрема автострахування КАСКО. Інші види транспортного страхування (морське, авіаційне) в Україні розвиваються на низькому рівні. І хоча останніми роками спостерігається динаміка зростання страхових надходжень за цими видами транспортного страхування, вони є досить проблемними, і за прогнозами експертів у найближчі роки страховим компаніям годі очікувати зростання цих секторів транспортного страхування.